

ONDERWERP
Effectbeoordeling Natuur bestemmingsplan Marknesse

PROJECTNUMMER
C05057.000147

DATUM
26 januari 2018

ONZE REFERENTIE
079725421 A

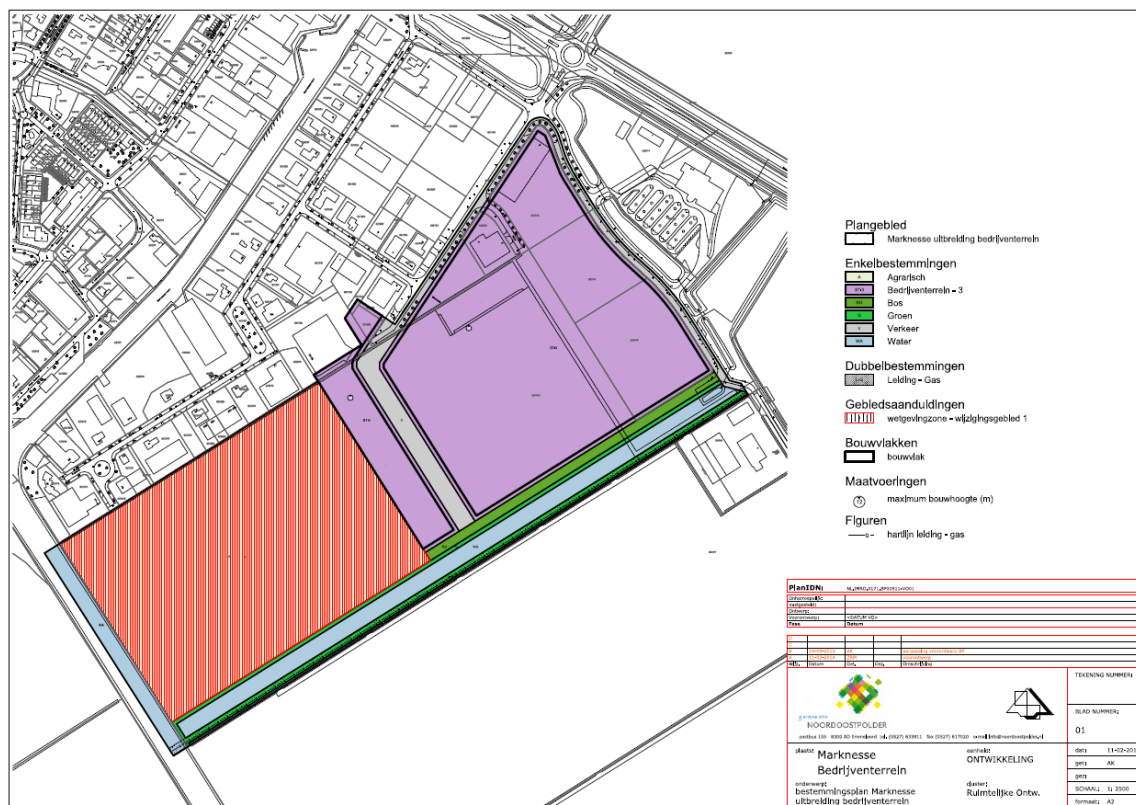
VAN
Arjen Goutbeek

Beoogde ontwikkeling

Het gaat om de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor de uitbreiding van het huidige bedrijventerrein van Marknesse met circa 20 hectare. Het betreft een gebied grenzend aan de zuidzijde van een reeds aanwezig bedrijventerrein. Op grond van het bestemmingsplan zijn voor het gebied bedrijven toegestaan tot en met milieucategorie 3.1. Een deel kan worden gebruikt voor bevaarbaar water dat in verbinding staat met de Zwolse Vaart.

Voor het bestemmingsplan is in 2011 een ecologische toets uitgevoerd naar eventuele effecten op natuur. De ruimtelijke procedures zijn destijds nooit afgerond en de gemeente wil de herbestemming nu alsnog doorvoeren. Omdat de gebruikte gegevens en beleidskaders sinds 2011 verouderd en gewijzigd zijn, is een actualisatie noodzakelijk. Deze memo vormt de nieuwe beoordeling (de actualisatie). Op basis van de ligging van het plangebied en het onderzoek uit 2011, zijn de volgende onderdelen relevant:

- Beschermde soorten Wet natuurbescherming (was Flora- en faunawet);
- Natuurnetwerk Nederland (voormalige EHS): verstoring door licht, geluid en visueel;
- Natura 2000-gebieden: stikstofdepositie.

Figuur 1 Verbeelding bestemmingsplan

Beschermde soorten

Beschrijving

Het plangebied is op dit moment geheel intensief agrarisch in gebruik en heeft geen ecologische waarde. Het agrarisch gebruik loopt geheel door tot op de oever van de Zwolse Vaart, waardoor ook hier nauwelijks sprake is van ecologische waarde (een natuurlijke oever ontbreekt geheel).

Strikt beschermde soorten worden binnen het plangebied dan ook niet verwacht. Hooguit gaat het om enkele algemeen in Nederland voorkomende soorten amfibieën of muizen (bruine kikker, gewone pad, veldmuis). Enkele typische polderbewoners als ringslang en rugstreeppad zijn niet bekend uit de directe omgeving. Door de ligging tegen de Zwolse vaart, die in verbinding staat met diverse bos- en natuurgebieden zijn zwervende exemplaren van ringslang, rugstreeppad en otter in de oever niet volledig uit te sluiten. Het gaat dan echter wel om passerende exemplaren en niet om bestendig leefgebied. Dit geldt ook voor vleermuizen en dan met name de aan water gebonden soorten watervleermuis en meervleermuis (verplaatsen zich boven het water, waarbij vaarten en tochten gebruikt worden als foerageergebied of vliegroute). Van verblijfplaatsen van vleermuizen is hier geen sprake.

Effecten

Hoewel rugstreeppad geen primair leefgebied heeft binnen het plangebied, kan door de werkzaamheden bij inrichting dergelijk leefgebied wel ontstaan. De soort heeft een sterke voorkeur voor pionieromstandigheden en onbegroeide, geroerde grond dat op bouwterreinen veel beschikbaar is. Hierdoor is een ontheffing op de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet nodig, maar is het treffen van maatregelen om te voorkomen dat de soort opduikt wel noodzakelijk. Maatregelen kunnen bestaan uit het afschermen van de terreindelen waar, gedurende de periode dat de soort actief is, gewerkt wordt en het zo onaantrekkelijk mogelijk houden van het terrein door het ontstaan van poelen of natte plekken te voorkomen.

Hoewel de Zwolse Vaart zelf niet fysiek wijzigt, kan door verstoring vanaf het nieuwe bedrijventerrein wel sprake zijn van negatieve effecten op het effectief gebruik van deze vaart door vleermuizen. Water- en meervleermuis zijn beide soorten die erg lichtverstoringsgevoelig zijn, waardoor een toename van de lichtbelasting van de Zwolse Vaart ertoe kan leiden dat de functie van de vaart afneemt. Marknesse ligt ook nu al aan de Vaart, waardoor al wel sprake is van een bepaalde mate van verstoring. Wel ligt er langs het grootste deel een groenzone met opgaande beplanting langs het water, waardoor van een hoge lichtbelasting door bedrijven, wegverlichting en dergelijke geen sprake is. Wanneer bij de inrichting van het nieuwe terrein ervoor gezorgd wordt dat de lichtbelasting op het water niet toeneemt, is nader onderzoek naar vleermuizen en eventueel een ontheffing niet aan de orde.

Tot slot moet te allen tijde rekening gehouden worden met broedvogels. Ook van algemeen voorkomende soorten zijn de nestplaatsen gedurende de broedperiode beschermd. Starten buiten de broedperiode behoort echter tot de mogelijkheden, wanneer gedurende de broedperiode geen sprake is van aantasting.

Natuurnetwerk Nederland

Beschrijving

Aangrenzend aan het bestemmingsplangebied ligt de Zwolse Vaart, die begrensd is binnen het Natuurnetwerk Nederland. Samen met andere vaarten in de Noordoostpolder vormt het een verbindingsnetwerk tussen de grotere NNN-gebieden en Natura 2000-gebieden (IJsselmeer en Zwarte Meer). Andere NNN-gebieden liggen niet nabij het plangebied.

De Zwolse Vaart valt buiten het bestemmingsplangebied, waardoor van directe aantasting geen sprake is. Omdat de uitbreiding wel tot aan de Zwolse Vaart gepland is, kan wel sprake zijn van een toename van de verstoring van dit deel van het NNN (de zogenaamde externe werking). Provincie Flevoland heeft externe werking in de ruimtelijke verordening vastgelegd (art. 10.4 Verordening voor de Fysieke leefomgeving Flevoland). Of sprake is van verstoring, hangt af van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN ter plaatse. Deze zijn beschreven in het achtergronddocument Wezenlijke kenmerken en waarden NOP en Urk (Greve et al, 2011¹). De oevers van de Zwolse Vaart zijn zeer steil en grotendeels met hout beschoeid. Hier en daar zijn inhammetjes met

¹ Greve, M.S.E., H. Miedema 2011c. Wezenlijke kenmerken en waarden EHS Gemeenten Noordoostpolder en Urk. A&W-rapport 1360. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden

een natuurlijke oever. De vaart is van belang als onderdeel van het leefgebied van meervleermuis en watervleermuis. Ook vormt het een corridor met stapstenen in de vorm van struweelplekken, ruigte en ruige oeverzones voor soorten als otter, bever, waterspitsmuis en ringslang.

De (potentiele) waarden van de Zwolse Vaart liggen vooral in het verbeteren en uitbreiden van de oeverzones en stapstenen met moeras- en rietvegetaties voor de otter, bever, water- en meervleermuis en moerasvogels.

Effecten

Mogelijke gevolgen als gevolg van externe werking zijn (een toename van) verstoring door geluid, licht of visuele verstoring. Geluid, licht en visuele verstoring kan diersoorten verstoren. Deze verstoringen kunnen leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Er kan ook gewinning aan verstoring optreden, in het bijzonder bij continue verstoring door bijvoorbeeld geluid (Broekmeyer *et al.*, 2005). Vaak treden geluid-, licht- en visuele verstoring gelijktijdig op en is de specifieke oorsprong van een effect niet altijd goed te duiden.

Geluidverstoring

Voor de toename in geluidbelasting is in 2011 een modelering gemaakt². Omdat de beoogde bestemmingen niet gewijzigd zijn, zijn deze berekeningen nog bruikbaar (Figuur 2). Hieruit blijkt dat de geluidbelasting op het NNN (de Zwolse Vaart) toeneemt.

Figuur 2 Toename geluidbelasting, boven huidige situatie en onder plansituatie.

² Arcadis, 2011, Memo Verstoring beschermde natuurgebieden, kenmerk 075841500:A

In de huidige situatie heeft de Zwolse Vaart ter hoogte van het bestemmingsplangebied hoofdzakelijk een verbindende functie. Leefgebied ontbreekt hier grotendeels (geen oeverbegroeiing). Verstoring van broedvogels (moeras- en rietvogels met een grenswaarde voor verstoring van circa 47 dB(A)³) is in de huidige situatie dan ook niet relevant. Over de grenswaarde van geluidverstoring bij andere soorten dan vogels is weinig bekend. Voor vleermuizen is door Sierdsema en Jansen (2016)⁴, op basis van literatuurgegevens en eigenschappen van vleermuizen, een indeling gemaakt in type jagers. Zo wordt weergegeven in hoeverre vleermuizen (mogelijk) gevoelig zijn voor geluid en andere verstoringbronnen. Van een aantal soorten uit de groepen 'gleaners' en 'passieve luisteraars' (bijvoorbeeld grootoorvleermuizen) wordt gesteld dat een belasting van meer dan 60 dB(A)_{24eq} een negatief effect heeft op het terreingebruik en de foerageer-efficiëntie van vleermuizen. Voor de groep 'areal hawkers' (onder andere watervleermuis en meervleermuis) wordt gesteld dat een negatief effect pas te verwachten is boven de 88 dB(A)_{24eq}. Van soorten als bever en otter zijn geen gegevens bekend over verstoring gevoeligheid voor geluid, maar de verwachting is dat deze beperkt is. De tolerantie voor verstoring is overigens ook hoger buiten het voortplantingsseizoen en -gebieden, zoals in gebieden die alleen tijdelijk worden gebruikt tijdens dispersie of verplaatsingen (vliegroutes en verbindingzones).

Op basis van het huidige gebruik, de omvang van het verstoorde gebied en de functie van de Zwolse Vaart binnen het NNN, wordt geconcludeerd dat - als gevolg van de toename van geluidbelasting - deze functie niet in het geding is. De functionaliteit is vooral afhankelijk van andere factoren als inrichting van de oevers, de waterkwaliteit en barrières in de verbinding (bv. de sluis in Marknesse).

Verstoring door licht en visuele verstoring

Zoals ook bij beschermde soorten is beschreven, kan een toename van de lichtbelasting van het water (het NNN) ertoe leiden dat de functionaliteit van de Zwolse Vaart als vliegroute of foerageergebied voor vleermuizen verminderd. Van watervleermuis en meervleermuis is bekend dat de activiteit bij een belasting van 0,5 lux of hoger al afneemt. Voor een toename van lichtverstoring zijn geen modeleringen uitgevoerd. Omdat de oevers ter hoogte van het plangebied geheel open zijn, is zonder maatregelen een toename van de lichtbelasting evident. Een vergelijkbare redenering geldt voor visuele verstoring. Doordat het plangebied nagenoeg tot op de oever van de Zwolse vaart begrensd is, zijn objecten of bewegingen van mensen en materieel zichtbaar. De mate van verstoring hangt uiteindelijk af van de wijze van inrichten van het plangebied.

Verstoring door licht (en visuele verstoring) kan echter eenvoudig voorkomen worden door het NNN (de oeverzone) af te schermen met opgaande vegetatie (bomen en struweel, vergelijkbaar met de noordoever ten westen van de sluis).

Stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden

Toelichting

Het bestemmingsplangebied ligt niet in of nabij een Natura 2000-gebied. De meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden zijn De Wieden (ruim vijf kilometer), Weerribben (bijna zeven kilometer) en Zwarte Meer (bijna negen kilometer). Van negatieve effecten als gevolg van de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, is dan ook geen sprake. Enige uitzondering hierop is het effect van stikstofdepositie, dat kan leiden tot verzuring en vermisting. Een emissiepluim kan tot grote afstanden reiken, waardoor ook Natura 2000-gebieden op grote afstand effect kunnen ondervinden van stikstofdepositie.

Of effecten optreden, zijn berekeningen uitgevoerd met het hiervoor ontwikkelde model AERIUS als onderdeel van de PAS (Programmatiek Aanpak Stikstof). De effecten van stikstof worden beoordeeld voor de stikstofgevoelige natuurwaarden (habitattypen en leefgebieden van soorten) binnen Natura 2000-gebieden.

Resultaat

Met AERIUS (versie 2016L) zijn berekeningen uitgevoerd om te bepalen wat de gevolgen zijn van de stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. De uitgangspunten voor deze berekeningen zijn opgenomen in Bijlage 1. De berekeningen zijn uitgevoerd met een invulling van het bestemmingsplan met

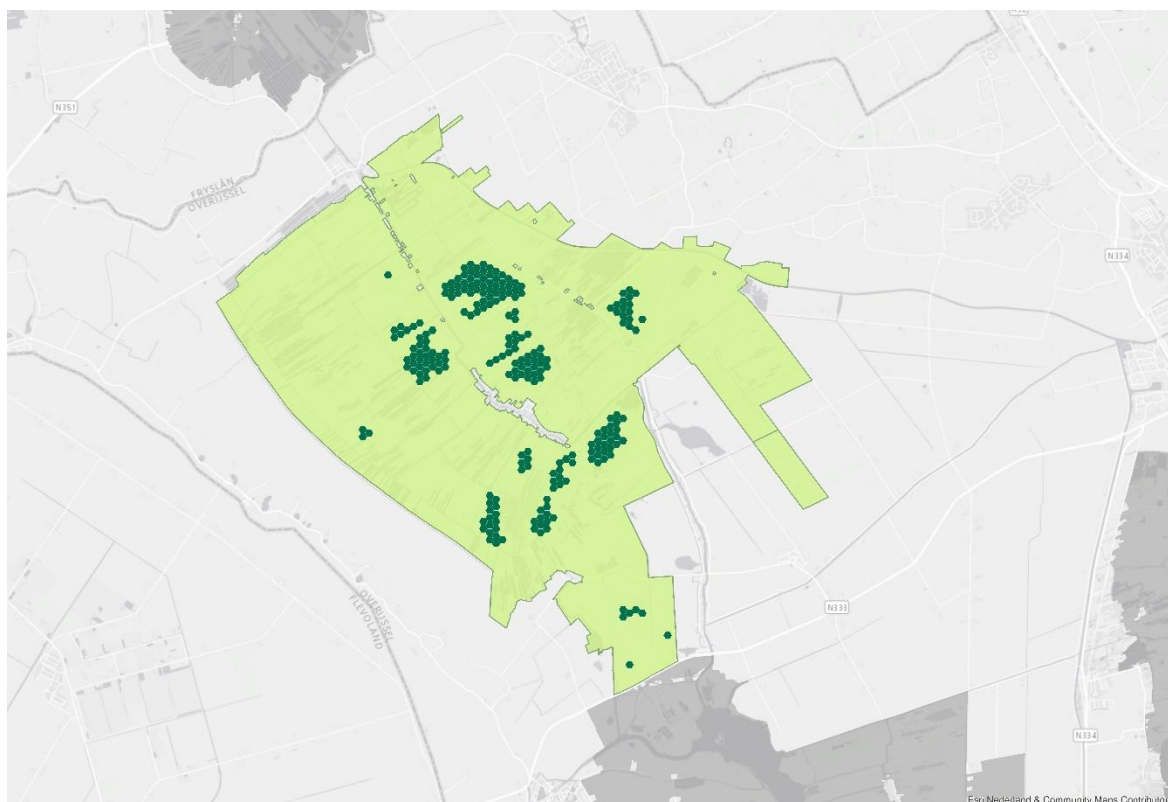
³ Reijnen M.J.S.M. & R.P.B. Foppen. 1991. Effect van wegen met autoverkeer op de dichtheden van broedvogels (hoofdrapport). IBN-rapport 91/1.DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Leersum;

⁴ Sierdsema, H. & Jansen, E. 2016., Beoordeling geluidseffecten alternatieve inrichting van Vliegveld Twente op broedvogels en vleermuizen. Sovon-rapport 2016/12. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

bedrijven met milieucategorie 3, met uitsluiting van bedrijven uit de energiesector en chemische bedrijven, maar inclusief verkeer aantrekkende werking.

Uit de berekening blijkt dat een meetbare toename optreedt in één Natura 2000-gebied: Weerribben (Bijlage 1). Het gaat om een meetbare depositie op zeven habitattypen, drie zoekgebieden voor habitattypen en vier leefgebieden. De hoogste depositie is 0,06 mol N/ha/jaar. In de PAS geldt dat bij een depositie onder de grenswaarde van <1,00 mol N/ha/jaar alleen een melding gedaan hoeft te worden en geen vergunning nodig is. Wanneer de in segment 2 van de PAS beschikbare ontwikkelingsruimte vergeven is, wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol N/ha/jaar. Op dit moment geldt deze verlaging voor 64 Natura 2000-gebieden (van de 118 PAS-gebieden), waaronder het Natura 2000-gebied Weerribben (BIJ12, 2018⁵). Dit betekent dat beoordeeld moet worden of nog voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is.

Op de website van BIJ12⁶ is de benutting van de ontwikkelingsruimte weergegeven. Hier is beschreven dat in 99 van de in totaal 118 PAS-gebieden nog ontwikkelingsruimte voor vergunningen beschikbaar is in het gehele Natura 2000-gebied. Voor 19 PAS-gebieden is op enkele hectares tot minimaal 1 juli 2018 de ontwikkelingsruimte voor segment 2 projecten volledig is benut. Voor de hectares van Natura 2000-gebieden waar de ontwikkelingsruimte volledig is uitgegeven, zullen er in de eerste helft van de PAS-periode geen vergunningen meer worden verleend. Het Natura 2000-gebied Weerribben is een van deze 19 gebieden waarop minimaal één hectare de ontwikkelingsruimte volledig benut is. Uit de AERIUS-berekening blijkt echter dat dit niet geldt voor de hectares (hexagonen) waarop de door het bestemmingsplan bij Marknesse mogelijk gemaakte emissies een effect hebben (Figuur 3). Voor de Weerribben blijkt dat op één hectare de ontwikkelingsruimte volledig benut is, het gaat om de meest noordelijke hectare van het gebied, tegen de Hagenbroekweg, (leefgebied Dotterbloemgrasland Ig07)⁷.

Figuur 3 Natura 2000-gebied Weerribben (groen) met hectares met een depositie stikstof > 0,05 mol/ha/jaar (maximaal 0,06 mol N/ha/jaar) (donkergroen). Voor alle betreffende hexagonen geldt dat nog ontwikkelingsruimte beschikbaar is.

⁵ https://www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/vergunningen-en-meldingen/overzicht_grenswaarde-verlagingen/

⁶ https://www.bij12.nl/onderwerpen/programma-aanpak-stikstof/vergunningen-en-meldingen/overzicht_benutting_or/

⁷ <https://calculator.aerius.nl/calculator/?locale=nl#rt:sid1=0&theme=n>

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat bij een volledige, maximale invulling van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, dit leidt tot een depositie van stikstof op het Natura 2000-gebied Weerribben. De depositie is echter van dusdanig beperkte aard, dat dit niet leidt tot een overschrijding van de beschikbare ontwikkelingsruimte. Hiermee is aangetoond dat het bestemmingsplan mogelijk is. Voor de individuele ontwikkelingen binnen het bestemmingsplan is wel een aparte beoordeling nodig.

Samenvatting

Samengevat, de beoogde planontwikkeling leidt niet tot aantasting van leefgebied van strikt beschermde soorten, een ontheffing soortbescherming is hierdoor ook niet aan de orde. Door inrichtingswerkzaamheden kunnen echter wel leiden tot het aantrekken van beschermde soorten, met name rugstreeppad. Tevens kan de inrichting een effect hebben op het gebruik van de aangrenzende Zwolse Vaart door vleermuizen, wanneer de lichtbelasting hier toeneemt. Dit is niet alleen vanuit soortbescherming een aandachtspunt, maar ook vanuit de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hierin is de Zwolse Vaart ook beschreven als belangrijke verbinding en leefgebied voor watervleermuis en meervleermuis. Door de Zwolse Vaart af te screenen met opgaande vegetatie langs de oever, kan dit (eenvoudig) voorkomen worden, waardoor op zowel beschermde soorten als kenmerkende waarden van het NNN geen effecten optreden. De ontwikkeling van het bestemmingsplan heeft, door de grote afstand, geen negatief natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden. Wel is sprake van een lichte toename van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Weerribben (0,06 mol N/ha/jaar), maar op de hectares waar sprake is van deze meetbare depositie is in het PAS nog ontwikkelingsruimte beschikbaar.

Bijlage 1 AERIUS-berekening resultaat